HELSINKI
GRADUATE SCHOOL
OF ECONOMICS

Lausunto koskien hallituksen esitystä tilastolain ja tilastokeskuksesta annetun lain muuttamista

Oskari Nokso-Koivisto
Aalto-yliopisto ja Helsinki GSE

12.10.2022

Taloustieteen keskus Helsinki GSE pitää esitystä tilastolain ja tilastokeskuksesta annetun lain muuttamisesta kokonaisuudessaan tarpeellisena ja hyvin perusteltuna.

Helsinki GSE kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin näkökohtiin:

i. Tilastokeskuksen tutkijapalvelut ovat keskeinen osa suomalaista empiirisen yhteiskuntatieteen tutkimusinfrastruktuuria ja keskeisessä roolissa tietopohjaisen päätöksenteon rakenteissa erityisesti julkisella, mutta joissain tapauksissa myös yksityisellä sektorilla. Tutkijapalveluiden ripeä ja systemaattinen kehittäminen on edellytys myös juuri käynnistyneen päätöksentekoa palvelevan datahuonetoiminnan kehittämiselle ja jatkumiselle.
ii. Hallituksen esitys kirkastaa tutkijapalveluiden roolia ja antaa hyvän lainsäädännöllisen pohjan tietopohjaisen päätöksenteon kehittämiselle. Rekisteriaineistojen hyödyntäminen päätöksenteon tukena on kuitenkin vasta alussa, mistä johtuen mahdollisia muutostarpeita myös nyt käsillä olevaan lainsäädäntöön on todennäköisesti tulossa myös lähitulevaisuudessa.
iii. Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden kehittäminen edellyttää panostuksia, joista osa on kertaluonteisia (esimerkiksi tietotekniikkaratkaisut, joilla parannetaan käytettävyyttä) ja osa jatkuvaluonteisia (aineistojen päivittäminen). Näiden panostusten suuruusluokka on saatuihin yhteiskunnallisiin hyötyihin nähden hyvin kohtuullinen.
iv. Aineistoinfrastruktuurin täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää myös rahoitusrakenteiden uudistamista siten, että aineistojen hankinnan ja aineistoinfrastruktuurin ylläpidon kiinteät kustannukset katetaan keskitetysti, jolloin ainoastaan aineistojen hyödyntämisen muuttuvat kustannukset tulevat aineistojen käyttäjän katettavaksi. Tässä viittamme erityisesti ns. Spolanderin ryhmän raporttiin.[1]
v. Siirtyminen modulaarisiin valmisaineistoihin on erittäin perusteltu muutos, joka mahdollistaa nopean, kustannustehokkaan ja tasa-arvoisen pääsyn rekisteriaineistoihin kaikille tutkijoille.

[1] Kts. Julkishallinnon aineistojen hyödyntämistä selvittävän työryhmän loppuraportti, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020: 54. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162305.